

Таким чином, реалізація електронного казначейства дасть змогу, зокрема: підвищити ефективність прийняття управлінських рішень під час реалізації державної політики у сфері казначейського обслуговування завдяки оперативному доступу до достовірної консолідованої інформації; зменшити витрати бюджетних коштів на оновлення апаратного та загальносистемного програмного забезпечення у результаті зменшення кількості автономних та децентралізованих систем обробки даних; забезпечити економію бюджетних коштів за рахунок зменшення фінансових витрат розпорядників та

одержувачів бюджетних коштів (відряджень, витрат на розхідні матеріали для друку документів, що подаються органам Державної казначейської служби України); спростити технологічні операції завдяки автоматизації окремих процесів та усунення дублювання даних у різноманітних системах; забезпечити здійснення контролю за ефективністю діяльності органів Державної казначейської служби України; підвищити рівень відмовостійкості інформаційно-телекомунікаційної системи; забезпечити високий ступінь достовірності інформації.

Література:

1. Концепція розвитку інформаційних технологій Державної казначейської служби України на 2015–2017 рр.: лист ДКСУ від 18.02.2015 № 17-10/202- 2929.
2. Грубіян О. Організація інформаційної взаємодії за допомогою системи дистанційного обслуговування розпорядників та одержувачів коштів / О. Грубіян // Казна України. – 2014. – № 2 (29). – С. 45–47.
3. Добишева О. Про інтеграцію Державної казначейської служби України у систему електронного урядування / О. Добишева // Казна України. – 2015. – № 7 (40). – С. 18–20.
4. Ярош Р. Щоб забезпечити прозорість використання бюджетних коштів / Р. Ярош // Казна України. – 2015. – № 7 (40). – С. 21–22.
5. Про електронний цифровий підпис: Закон України від 22.05.2003 № 852-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/852-15>.

Литвин Наталія Григорівна, *головний державний ревізор-інспектор відділу податків та зборів з фізичних осіб Червоноградської ОДПІ ГУДФС у Львівській обл.*

ТЕНДЕНЦІЇ РЕФОРМУВАННЯ ПОДАТКУ НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ

Одним із найдієвіших фіскальних інструментів регулювання соціально-економічного розвитку суспільства є податок на особисті доходи, який в Україні отримав своє вираження у податку на доходи фізичних осіб. Цей

податок є одним із найбільш зрозумілих для платників щодо його нарахування та сплати, а також має винятково важливе фіскальне значення. У більшості розвинутих країн світу податок на особисті доходи займає чільне міс-

це у формуванні доходів державного бюджету, а в також відіграє важливу роль як інструмент регулювання доходів населення і масштабів їхнього розширення.

В Україні важливість податку на доходи фізичних осіб обумовлюється в першу чергу тим, що він виступає головним джерелом наповнення місцевих бюджетів. Разом з тим, порівняння вітчизняної практики з досвідом інших країн переконливо доводить, що в Україні оподаткування особистих доходів не дає бажаного економічного ефекту для наповнення бюджету, а також не забезпечує соціальної справедливості оподаткування. Досі зберігаються безпрецедентні масштаби нерівності населення за доходами, тоді як питання впровадження прогресивної шкали оподаткування навіть не розглядається.

Між тим, у фінансовій науці відомі низка переваг податку на особисті доходи, які вказують на його вагомий фіскальний та регуляторний потенціал:

- податок на особисті доходи найбільшою мірою відповідає критеріям соціальної справедливості (завдяки введенню неоподаткованого мінімуму) та урахування платоспроможності платника;

- є ідеальним податком з позиції теорії фіскального обміну, оскільки забезпечує взаємозв'язок між сплаченими податками та суспільними благами, що отримує індивід від держави. Попит на суспільні блага, а також можливості держави щодо їхнього надання, вимірювані обсягами отриманих нею податків, напряму залежать від особистих доходів платників податків;

- він зручний з точки зору податкової техніки, оскільки дає можливість оподатковувати різні за походженням доходи, а також охоплює чистий дохід суспільства – основне джерело, з якого повинні сплачуватися податки.

Структурні економічні перетворення в Україні, які пов'язані з процесом реформування податкової системи внесли суттєві зміни у адміністрування податку на доходи фізичних осіб. Зокрема, Законом України від 28 грудня 2014 р. № 71-VIII «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи» було внесено низку нововведень, а саме: розширено базу оподаткування за рахунок включення до неї пасивних доходів, в тому числі вигащів та призів; суми пенсії чи щомісячного довічного грошового утримання понад встановлені розміри. Також цим документом було впроваджено двоступінчасту прогресивну шкалу ставок податку на доходи фізичних осіб зі значеннями 15 та 20%. Також було передбачено спеціальні ставки для окремих видів доходу: 5% – для доходів у вигляді дивідендів по акціях і корпоративних правах, нарахованих резидентами – платниками податку на прибуток підприємств; 15% – для оподаткування пенсій [3].

Іншим Законом України від 28 грудня 2014 р. № 79-VIII «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин» було внесено зміни до порядку зарахування надходжень від оподаткування доходів фізичних осіб до бюджету. Якщо до цього надходження від податку на доходи фізичних осіб по

всій території України крім м. Києва спрямовувались виключно до місцевих бюджетів, то з прийняттям вищеназваного Закону усі надходження від сплати податку підлягають розщепленню між державним та місцевими бюджетами: до місцевих бюджетів надходить 75% поступлень, до державного бюджету – 25%; у бюджеті м. Києва залишається лише 40% від обсягів сплаченого на території міста податку, решта надходить до державного бюджету [1].

Прийняття Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2016 році» від 24 грудня 2015 р. № 909-VIII, сприяло змінам в частині адміністрування податку на доходи фізичних осіб. Зокрема, було спрощено порядок нарахування і сплати податку, але з іншого боку збільшений податковий тягар на заробітну плату фізичних осіб – найманих працівників, для яких ставка податку зросла з 15% (20%) у 2015 р. до 18% у 2016 р. без застосування прогресивної шкали оподаткування для доходів понад 10 мінімальних заробітних плат. Окрім того, новації податкового законодавства внесли зміни до оподаткування заробітних плат в частині нарахування податку. Так, було скасовано єдиний соціальний внесок із доходів найманих працівників у вигляді заробітної плати та винагороди за цивільно-правовими договорами, який дозволяв зменшити оподаткований дохід фізичної особи. Також було підвищено ставку податку для оподаткування пасивних доходів

(доходів у вигляді процентів, дивідендів, роялті, страхових виплат і відшкодувань), яка з 2016 р. визначена на рівні базової ставки – 18%. Однак, згідно з прийнятим Законом зберігається пільгова ставка податку в розмірі 5% для оподаткування дивідендів по акціях та корпоративних правах, нарахованих резидентами – платниками податку на прибуток підприємств.

З 1 січня 2016 р. було також змінено порядок розрахунку та сплати авансових платежів фізичних осіб-підприємців, що перебувають на загальній системі оподаткування. Так, відповідно до прийнятих змін авансові платежі з податку на доходи фізичних осіб мають розраховуватися такими платниками податку самостійно згідно з фактичними даними, зазначеними у Книзі обліку доходів і витрат кожного календарного кварталу (на відміну від попередньої норми Податкового кодексу, якою було передбачено, що такий розмір не може бути меншим 100% річної суми податку з оподаткованого доходу за минулий рік (у співставних умовах).

Щодо оподаткування високої пенсії, то попри гостру критику такої практики у колах науковців та практиків, вона отримала своє продовження і в 2016 р. Примітно, що в питанні адміністрування оподаткування пенсій не зазнало змін. У зв'язку встановленням нового розміру прожиткового мінімуму в Законі України «Про державний бюджет на 2016 рік» від 25 грудня 2015 р. № 928-VIII, розмір пенсії, з якої не утримується податок на доходи фізичних осіб був визначений на рівні 4,13 тис. грн. [2].

Не зважаючи на гостру критику податкових новацій з боку науковців та практиків, що прийняті зміни щодо перерозподілу надходжень податку від місцевих до державного бюджету обмежують свободу місцевих органів влади та перешкоджають реформі децентралізації, їх треба розглядати комплексно, як заходи в рамках адаптації вітчизняного законодавства до європейських вимог. Примітно, що у більшості країн Європи і США надходження від оподаткування особистих доходів наповнюють в першу чергу центральний бюджет країни, тоді як джерелом формування місцевих бюджетів виступають майнові та інші податки. Відтак, ставлячи за мету інтеграцію до складу Європейського Союзу,

Україна має долучитися до європейського процесу податкової конвергенції, тобто зближення норм податкового законодавства, зокрема, й шляхом поступового введення загальноєвропейської практики зарахування надходжень від податку на доходи фізичних осіб до державного бюджету. Поряд з цим, зважаючи на європейський досвід, доцільно повернути у законодавство з оподаткування особистих доходів норму щодо використання прогресивної шкали ставок податку. Це дасть можливість не лише наповнити бюджет додатковими коштами, але й сприятиме розкриттю потенціалу податку на доходи фізичних осіб не лише як фіскального, а й регуляторного інструменту.

Література:

1. Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин: Закон України від 28.12.2014 № 79-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/79-19>.
2. Про Державний бюджет України на 2016 рік: Закон України від 25.12.2015 № 928-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/928-19>.
3. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи: Закон України від 28.12.2014 № 71-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/71-19/page3>.

Михальчук (Копач) Соломія Михайлівна, *головний спеціаліст управління матеріального забезпечення та інформаційних технологій Тернопільської міської ради*

ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ДОПОМОГИ СОЦІАЛЬНО НЕЗАХИЩЕНИМ ВЕРСТВАМ НАСЕЛЕННЯ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Соціально-політичні та економічні реалії сьогодення, зокрема, політичні протиріччя, військові дії у східних регіонах України, фінансова нестабіль-

ність, поглиблення соціального та майнового розшарування спричинили зниження рівня матеріального забезпечення більшості українських грома-